

To Cite This Article: Kervankiran, İ., Çuhadar, M. & Ongun, U. (2020). A neglected issue in tourism studies: Tourist deaths (The case of Antalya). *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 42, 155-167.

Submitted: May 04, 2020

Revised: May 28, 2020

Accepted: June 13, 2020

A NEGLECTED ISSUE IN TOURISM STUDIES: TOURIST DEATHS (THE CASE OF ANTALYA)

Turizm Araştırmalarında İhmal Edilen Bir Konu: Turist Ölümleri (Antalya Örneği)¹

İsmail KERVANKIRAN²

Murat ÇUHADAR³

Utku ONGUN⁴

Öz

Turizm sektörünün önceliği tüketiciyi memnun ederek ve seyahate katılanlara eşsiz deneyimler yaşatarak tüketim kültürünü ve turizm piyasasını daha fazla geliştirmektedir. Piyasa bağımlılığı yüksek olan turizm akademisi de sektörün gelişmesine yönelik konuları daha fazla önemsemekte ve sektörün görmezden geldiği turist kazaları, hastalıkları ve ölümleri gibi konulardan uzak durmaktadır. Popüler medyada gündem olan ancak turizm araştırmalarında ihmal edilen konulardan birisi seyahatler sırasında yaşanan turist ölümleridir. Türkiye’de turist ölümlerine yönelik yapılan çalışmaların oldukça yetersiz olması bu çalışmanın temel motivasyonunu oluşturmaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, Türkiye’de yaşanan turist ölümlerinin nedenlerini, ölen turistlerin cinsiyete, yaşa ve milliyetlerine göre durumlarını Antalya örneğinde incelemek, turizmin sosyal yönünü ilgilendiren turist ölümleri konusunda farkındalık oluşturmak ve literatüre katkı sağlamaktır. Çalışmada veri kaynağı olarak Antalya ilinde yerel yayın yapan iki gazetenin arşivlerinden yararlanılmıştır. 2017 ve 2018 yıllarına ait gazete haberleri taranmış, toplamda 59 turist ölümü sayısına ulaşılmıştır ve bu turist ölümleri değerlendirilmiştir. Elde edilen verilere göre; ölen turistlerin çoğunluğunu orta yaş grubundaki erkek turistler oluşturmaktadır ve bunlar içerisinde Rusya ve Almanya’dan gelen turistler ön sırada yer almaktadır. Turistlerin ölüm nedeni ise genellikle boğulma ve kazalardır. Bununla birlikte Türkiye’deki turist ölümlerinin toplumsal, mekânsal, psikolojik, hukuki, siyasi etkilerinin farklı disiplinler tarafından derinlemesine araştırılmaya ihtiyacı vardır.

Anahtar Kelimeler: Turist Ölümleri, Türkiye, Turizm Coğrafyası, Antalya

Abstract

The priority of the tourism industry is to improve the consumption culture and the tourism market further by satisfying consumers and providing unique experiences to travelers. The tourism academy, which has a high market dependence, also attaches importance to the issues related to the development of the sector and avoids issues such as accidents and sickness incurred by tourists as well as deaths. One of the issues on the agenda of popular media, but has been neglected in tourism studies, are the deaths of tourists while traveling. The rather inadequate number of studies regarding tourist deaths in Turkey constitutes the main motivation for this study. The intention of this study is to examine the causes of the death of tourists in Turkey according to their nationality, gender, age and create awareness of the social aspects of the death of tourists from the aspect of tourism by using a sample from Antalya and contribute to the literature. The archives of two local newspapers published in Antalya province have been used as data source in the study. Newspaper news items for 2017 and 2018 were scanned to reach a total of 59 tourist deaths which were evaluated. According to the obtained data the majority of the decedent tourists were male tourists in the middle age group with tourists from Russia and Germany in the forefront. The cause of death of tourists was mainly drowning and accidents. However, sociological, spatial, psychological, legal and political impact of tourist deaths in Turkey need to be explored in depth by different disciplines.

Keywords: Tourist Deaths, Turkey, Tourism Geography, Antalya

¹ This paper is a revised and expanded version of a paper entitled "Tourist Death in Turkey: The Case of Antalya" presented at the 20th National Congress of Tourism, Eskişehir, Turkey, 16-19 October 2019.

² **Correspondence to:** Assoc.Prof., Suleyman Demirel University, Faculty of Arts & Sciences, Department of Geography, Isparta/TURKEY., <https://orcid.org/0000-0001-9202-7320>, ikervankiran03@gmail.com

³ Prof., Suleyman Demirel University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Tourism Management, Isparta/TURKEY., <https://orcid.org/0000-0003-0434-1550>, muratchuhadar@sdu.edu.tr

⁴ Assist. Prof., Mehmet Akif Ersoy University, School of Tourism and Hotel Management, Burdur/TURKEY., <https://orcid.org/0000-0002-0722-6382>, utkuongun@mehmetakif.edu.tr

GİRİŞ

Küresel turizm sektörü politik, toplumsal ve ekonomik krizlere ve yaşanan doğal afetlere rağmen artışını devam ettirmektedir. Dünya Turizm Örgütü'nün (UNWTO) verilerine göre dünya genelinde uluslararası turizme katılan kişi sayısı 1950'de 25 milyondan 2015 yılında 1.184 milyona, turizm gelirleri ise 1950'de 2 milyar dolardan 2015 yılında 1,245 milyar dolara yükseldi (UNWTO, 2016). 2019'da uluslararası turist sayısı 1,5 milyara ulaşmış ve küresel olarak turizm uzun vadeli büyüme tahminlerinin önünde performans göstermeye devam ediyor (OECD, 2020). Karmaşık ve çok katmanlı bir yapıda bulunan turizm sektörü dünya genelinde sürekli artış göstermesine karşın, politik, toplumsal ve ekonomik istikrarsızlıklara karşı oldukça hassastır. 141 ülkenin dâhil olduğu ve her iki yılda bir yayınlanan Seyahat ve Turizm Rekabet Edebilirlik Endeksi (WEF, 2015), ülkelerin genel rekabet edebilirliğine katkıda bulunan seyahat ve turizm sektörlerinin sürdürülebilir kalkınmasını sağlayan faktörlerin ve politikaların ölçümünü yapan bir endeks olup ve bu endeks içerisinde önemli olan parametrelerden birisi de güvenlik konusudur.

Güvenlik, turizm sektörünün rekabet edebilirliğini belirleyen önemli faktörlerden birisidir. Bu, turistlerin tehlikeli ülkelere veya bölgelere seyahat etmekten kaçınmaları olasılığını büyük ölçüde artırıyor, bu durum destinasyonlarda turist talebini azaltmakta ve turizm sektörünün gelişimini olumsuz olarak etkilemektedir (Kordic, Zivkovic, Stankovic ve Gajic, 2015). Günümüzde yurtdışına çıkacak turist için pek çok seçenek vardır ve ulaşım alternatifleri sayesinde turistler farklı ülkelere seyahat edebilme olanağına sahiptir. Fakat misafir olarak gittikleri ülkelerde güvenlik problemleri yaşayan ve hayati tehlikeye maruz kalan hiçbir turist; akşamları sokaklarında rahat bir şekilde gezemeyeceği, turist kazalarının ve ölüm oranlarının yüksek olduğu ülkeleri hem ziyaret etmek istemez hem de tavsiye etmez. Bu açıdan turizm bölgelerinde sektörün geliştirilmesine yönelik çalışmaların olması yanında, turistlerin can güvenliğinin sağlanması, bu konuda yaşanacak olumsuzluklara karşı gerekli önlemlerin alınması ve turistlerin yaşadığı kazaların, hastalıkların ve ölümlerin incelenmeye ve sonuçların raporlanmasına ihtiyaç vardır. Bunun için öncelikle bu konunun sorun olarak görülmesi ve bu sorunun eleştirel bakış açısıyla akademik olarak araştırılması gerekir. Ancak Aykaç (2009)'ın da belirttiği gibi turizm endüstrisi, küresel kapitalist ekonomiye açılan bir kapı olarak düşünülmektedir, bundan dolayı turizm sektörü kitle tüketimini ve tüketici memnuniyetini artırmaya odaklanmıştır. Dolayısı ile turizm alanında yapılan akademik araştırmaların büyük çoğunluğunu turizm piyasasının canlandırılması, iyileştirilmesi ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar oluşturmaktadır. Hatta piyasa odaklı olmayan akademik çalışmanın turizm akademik dergilerinde yayımlanma olasılığı çok düşüktür. Bunun yanında turizm akademisinin görmezden geldiği ve ihmal ettiği konularda eleştirel çalışmalara ihtiyaç vardır. Özellikle eleştirel sosyal bilim paradigması ile ele alınan ve farklı disiplinlerin teorik, metodolojik ve kavramsal yaklaşımlarından beslenen bu çalışmaların turizm çalışmaları literatürüne önemli katkısı olmaktadır.

Tribe (2010), turizm alanının, çok çeşitli yaklaşımlar ve katkıda bulunan disiplinlerle sonuçlanan oldukça farklı bir topluluktan oluştuğu ve dolayısı ile interdisipliner bir alan olduğu için birçok bilim dalından yararlandığını belirtmektedir. Turizmin bilimselliği ve turizm araştırmalarında bilgi üretimi konusunda sorunların varlığı ve belli bir olgunluk seviyesine ulaşan turizm çalışmalarının yeni bir bakış açısına ihtiyacı olması yanında (Ek, 2015), turizm konulu çalışmaların sosyoloji, coğrafya, pazarlama, iktisat, ekonomi, işletme, yönetim, istatistik, planlama, iletişim, siyaset bilimi, çevre, teknik bilimler gibi çeşitli turizm disiplininin dışındaki alanlardan önemli ölçüde yararlandığı görülmektedir (Xiao ve Smith, 2006). Coğrafi çekicilikler ve farklılıklar, turizmi yaratan ve geliştiren bir yapıya sahiptir (Emekli, 2002). Turizm ise bu mekânsal farklılıkların yarattığı bir olgu olduğu için (Özgüç, 2017), turizm çalışmaları mekân üretimi ve tüketimi ile birlikte turist ve yerel halk arasındaki ilişkileri daha fazla ele almaya çalışmaktadır (Zoğal ve Emekli, 2017). Bundan dolayı coğrafya, insan ve mekân ilişkilerinin değişiklik ve benzerliklerini incelemesi bakımından turizm ile yakından ilişkilidir. Lefebvre (2014)'ye göre; sosyal olan aynı zamanda mekânsaldır, dolayısı ile toplumu anlamak için öncelikle mekânı anlamak gerekir. Turizm olgusu da temel olarak insan hareketliliğine ve bu hareketlilikten ortaya çıkan mekânsal ilişkilere bağlıdır (Kervankiran, Sert Eteman ve Çuhadar, 2018). Bir mekânda meydana gelen turizm olayını mekândan bağımsız düşünemeyiz. Coğrafyanın bir alt disiplini olan turizm coğrafyası; çalışma konuları, uyguladığı yöntemler, araştırma sistematığı, kullandığı modern teknolojik araçlar, sorunlara yaklaşım tarzı ve diğer disiplinlerden farklı olarak mekânsal perspektiften turizm konularını ele alış şekli bakımından, gelişen ve değişen turizm çalışmaları içerisinde önemli bir konumda bulunmaktadır (Kervankiran ve Şardağ, 2019; Kervankiran, Sert Eteman ve Şardağ, 2019). Turizmin ekonomik, çevresel ve toplumsal etkilerinin mekânsal dağılımına, yayılımına, farklılığına ve ilişkisine odaklanan turizm coğrafyası, turizmin sosyal yönünü ilgilendiren turist ölümlerinin mekânsal dinamikleri, yayılımı, etkileri ve özellikleri ile ilgilenir.

Her geçen yıl Türkiye'ye gelen ziyaretçi sayısının artışı ile birlikte yerel ve ulusal medyada yabancı turistlerin ölüm haberlerinin de arttığı görülmektedir. Bu çalışmada; "Türkiye'ye gelen turistlerin seyahat sürecinde yaşadıkları ölüm olaylarının görünümü nasıldır? Hangi ülkeden gelen turistler hangi nedenlerden dolayı hayatlarını kaybediyor? Hangi mekânsal dinamikler turist ölümlerine etki etmektedir?" sorularından yola çıkarak turist ölümlerinin genel görünümü ve mekânsal yansıması konusu incelenmiştir. Çalışmanın amacı, Türkiye'de yaşanan turist ölümlerinin nedenlerini, ölen turistlerin cinsiyete, yaşa ve milliyetlerine göre durumlarını Antalya örneğinde incelemek, turist ölümleri üzerinde hangi mekânsal dinamiklerin etkili olduğunu anlamak, Türkiye turizminin geleceği açısından hayati öneme sahip olan turist

güvenliği konusunda farkındalık oluşturmak ve özellikle ulusal literatürde yetersiz olan turist ölümleri konusuna katkı sağlamaktır. Türkiye'deki turizm araştırmalarının büyük çoğunluğunu turizm piyasası ve işletmecilik alanında yapılan çalışmalar oluşturmakta olup, turizmin sosyal yönü genellikle ihmal edilmektedir. Turizmin sosyal yönünü ilgilendiren turist ölümleri konusunu araştıran bu çalışma, turizmin mekânsal özelliklerini inceleyen ve analiz eden turizm coğrafyasının yaklaşımları içerisinde değerlendirilmiştir.

Çalışmanın hazırlanma süreci üç aşamadan oluşmaktadır: Birinci bölümde, turist ölümleri konusunun literatürdeki yeri değerlendirilmiş; ikinci bölümde, araştırma sahası olan Antalya'daki iki yerel gazetede turist ölümlerine yönelik haberler toplanmış ve turist ölümleri nedenlerine, cinsiyete ve yaşa göre sınıflandırılmış; üçüncü bölümde ise çalışmanın bulguları yorumlanmış ve gerekli öneriler sunulmuştur. Çalışmanın sınırlılıkları ise, turist ölümleri konusunda net bir verinin bulunmaması, bazı gazete haberlerinde turist ölümlerinin niteliği konusunda yeterli bilginin verilmemesi ve çalışmanın Antalya ili ile sınırlı olmasıdır.

Literatür Değerlendirmesi

[Cohen \(2009\)](#), turizm araştırmacılarının turist ölümleri konusunu görmezden geldiklerini, turistlerin yolculukları sırasında gerçekleşen ölüm olaylarının, turist ölümlerinin nasıl ve nerede gerçekleştiği gibi konuların ihmal edildiğini belirtmiş ve bu konuda dikkate değer araştırmalar yapmıştır ([Cohen, 2005; 2007; 2009](#)). Yurtdışı seyahatleri sırasında ölen turistlerle ilgili haberler yazılı, görsel ve sosyal medyada sık sık ve bazen de kapsamlı bir şekilde rapor edilmesine rağmen, turist ölümleri konusu turizm araştırmalarında yeterli ilgiyi görmemiştir. Bununla birlikte, uluslararası literatürde turist ölümleri konusunda son yıllarda dikkate değer bir artışın olduğu göze çarpmaktadır. Literatür taramamız sonucunda bu konudaki ilk çalışmaların sağlık bilimleri alanında yapıldığı ve tatil sürecinde veya sonrasında seyahat eden turistlerin yaşadığı sağlık problemlerini, kazaları ve ölüm vakalarını ele aldığı tespit edilmiştir. Ancak bu araştırmalarda turist ölümleri konusunda herhangi bir veriye ulaşılamadığı ancak bu konunun önemsenmesi gerektiği belirtilmiştir ([Kendrich, 1972; Steffens, Riekenbach, Wilhelm, Helminger ve Schar, 1987](#)). Literatürde turist ölümleri konusunda yapılan öncü araştırmalardan birisi [Hargarten, Baker ve Guptill \(1991\)](#) tarafından yapılan 1975-1984 yılları arasında yurtdışına seyahat eden ABD vatandaşlarının yaralanma ve ölüm nedenlerini araştıran çalışması olup veriler ABD pasaport ofisinden temin edilmiştir. Çalışmada 1975-1984 yılları arasında 2.463 ABD'li gezginin seyahat ederken yaşamını yitirdiği, ölümlerin %65'inin 55 yaşın üzerinde ve %70'inin erkek turistlerden olduğu anlaşılmaktadır. Ölüm nedeni ise çoğunlukla kardiyovasküler hastalık (kalp-damar rahatsızlıkları, %49), kasıtlı ve kasıtsız yaralanma (%25) kaynaklı olup, en fazla ölümlerin Meksika, Almanya ve Büyük Britanya seyahatlerinde olduğu sonucuna varılmıştır. Bu çalışmayı yapan aynı araştırmacılar ([Guptill, Hargarten ve Baker, 1991; Baker, Hargarten ve Guptill, 1992](#)) Meksika'daki ABD vatandaşlarının seyahat sürecindeki ölümlerini, nedenlerini ve bu ölümleri önlemeye yönelik stratejileri incelemişlerdir.

Turist ölümleri konusunda dikkate değer çalışmalardan birisi [Dioko ve Harrill \(2019\)](#) tarafından yapılan araştırmadır. Çalışmada elde edilen veriler 2000 ve 2017 yılları arasında 124 ülkede İngilizce yayınlanan 295 farklı gazetede toplam 2.126 turist ölümü haberlerinden oluşmaktadır. Çalışmanın bulgularına göre, turistlerin ölümleri ve yaralanmalarının en sık meydana gelen olaylar olduğu ve bunun başlıca nedeni ise yol yaralanmaları ve düşmeler olmasıdır. Çalışma, turist ölümlerini ve yaralanmalarını incelemek için alternatif bir yöntem sunmakta ve bunun turizm güvenliği planlaması ve yönetimi konusundaki etkinliği konusunda farkındalığını ortaya koymaktadır. Çalışmada Türkiye'den herhangi bir gazete örneklem olarak alınmamıştır, ancak incelenen gazete haberlerindeki turist ölümlerinin 42'si (%1,9) Türkiye'de gerçekleşmiştir. En fazla turist ölümlerinin olduğu ülkeler sırasıyla; Avustralya (n=385, %17,9), Yeni Zelanda (n=229, %10,7), Hindistan (n=213, %9,9), ABD (n=204, %9,5), Birleşik Krallık (n=102, %4,7), Tayland (n=95, %4,4), İspanya (n=70, %3,3), Kanada (n=55, %2,6), Türkiye (n=42, %1,9) ve Mısır (n=42, %1,9) şeklindedir. Çalışmada ayrıca, turist ölümleri üzerinde coğrafyanın etkisi analiz edilmiş ve dünyanın hangi coğrafyalarında hangi turist ölümlerinin yoğun olduğu araştırılmıştır. Bu çalışmada turist ölümlerinin coğrafyaları incelenmiş, ölümlerin zamansal değişimi ve mekânsal ilişkileri analiz edilmiştir.

Turizmin daha önce hiç görülmemiş bir oranda gelişmesi ve turizme katılan insan sayısının her geçen gün artması turist ölümlerini ve yaralanmalarını da artırmaktadır. [Rosselló ve Saenzde-Miera \(2011\)](#), Balear Adaları'ndaki turist ölümlerinin artmasının adadaki turizmin gelişmesiyle doğrudan bağlantılı olduğunu belirtmektedir. [Stemberga ve ark. \(2013\)](#), Hırvatistan'da 1980 ile 2010 arasında dalıştan kaynaklanan ölümlerin çoğunun yabancı turistler arasında gerçekleştiğini ve yabancı turistlerin yerel turistlere kıyasla daha fazla risk altında olduğunu belirtmektedir. Benzer bir şekilde [Bentley, Meyer, Page ve Chalmers \(2001\)](#)'nin çalışmasında da Yeni Zelanda'da yabancı ziyaretçilerin yaralanma, hastalık ve ölüm risklerinin daha fazla görüldüğü sonucuna varmışlardır. [Becic ve ark. \(2013\)](#)'nin 2001-2010 yılları arasında Hırvatistan'a gelen yabancı ziyaretçilerin ölümlerini araştırdığı çalışmasında; 447 ölüm olayının 207'si doğal nedenlerden (bu ölümlerin büyük bölümü yaşlılardan oluşmaktadır), 240'ı ise ölümle sonuçlanan kazalardan (bu ölümlerin çoğunluğu gençlerden oluşmakta ve trafik kazaları ve boğulma nedenli ölümlerdir) kaynaklanmaktadır. Turist ölümlerinin ülkelere göre dağılımına bakıldığında ilk sıralarda Almanya, Avusturya, Çek Cumhuriyeti ve İtalya gibi ülkeler gelmektedir.

Kunz ve Bingert (2017)'in İzlanda'da yabancı turistlerin ölümlerini araştırdığı çalışmasında farklı bir veri toplama tekniği kullanılmıştır. Çalışmada, 2006-2016 yılları arasında Landspítali Üniversitesi Adli Patoloji Anabilim Dalı'ndaki yabancı turistlere uygulanan otopsi raporları incelenmiş; yabancı turist ölümlerinin 58'inin doğal nedenlerden, 49'unun yaralanmadan kaynaklandığı ve 2 vakanın da kesin ölüm nedeninin belirlenemediği, başlıca ölüm nedenlerinin kardiyovasküler rahatsızlıklar (%41) ve kasıtsız ölümlerin (%34) olduğu ve kasıtsız ölümlerin çoğunun da trafik kazalarından kaynaklandığı sonucuna varılmıştır. Çalışma, daha geniş çapta seyahatle ilgili ölüm ve yaralanmaların daha karşılaştırılabilir bir tahminini sağlamak ve uzun vadeli eğilimleri ve modelleri izlemek amacıyla alternatif bir veri toplama yöntemi oluşturması nedeniyle önemli ölçüde diğer araştırmalardan ayrılmaktadır.

Ulusal literatürde ise turist ölümleri konusunda oldukça az çalışmanın olduğu görülmektedir. Bu durum ulusal düzeyde turizm çalışmalarında turist ölümleri konusunun ihmal edildiğini göstermektedir. Sezen Doğanlı (2019), Türkiye'ye turizm amaçlı olarak gelen turistlerin seyahat süreleri içerisindeki ölümlerini inceleyen çalışmasında, Türkiye'nin en çok okunan altı ulusal gazetesinin internette yer alan arşivleri incelenerek turist ölümlerine ilişkin haberler veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Elde edilen verilere göre, yabancı turist ölümlerinin Antalya/Alanya'da yoğunlaştığı ve turistlerin ölümlerinin boğulma, trafik kazası ve kayalıktan düşme gibi nedenlerden kaynaklandığı sonucuna varılmıştır.

VERİ KAYNAKLARI VE YÖNTEM

Kitle iletişim araçları olan gazete haberleri, dergiler, sosyal medya paylaşımları, görsel medya içerikleri, filmler, diziler, blog yazıları vs. özellikle sosyal bilimlerde oldukça fazla kullanılan veri kaynaklarıdır. Turistlerin sosyal medya (Facebook, Twitter, Instagram vs.) paylaşımları, turizm mekânlarının görsel medyada işleme biçimi, turizm haberlerinin yazılı basında verilme şekli, seyahat eden turistlerin blog yazılarının içerikleri, popüler dergilerde turizmin nasıl temsil edildiği, turizm reklamlarının gazetelerde veya görsel medyada nasıl ve ne kadar verildiği gibi daha birçok konuda medya haberleri ve paylaşımları turizm araştırmalarında veri kaynağı olarak kullanılmaktadır. Turizm araştırmaları literatüründe gazete haberlerini inceleyen çalışmalarda; turizm bölgelerinde yaşanan olayların gazete haberlerinde verilme şekli, kriz yönetiminde gazete haberlerinin rolü, medyada turizm ile ilgili haberlerin içerik analizi gibi konular incelenmiştir (Shihab, Arcodia ve Scott, 2008; Jenkins ve Lamont, 2008; Kervankiran ve Aktürk, 2016). Bu çalışmada da Türkiye'de turist ölümleri konusunu değerlendirmek ve ölen turistlerin profillerini çıkarmak, geldikleri ülkeleri tespit etmek ve ölüm nedenlerini anlamak için gazete haberleri kullanılmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda Kültür ve Turizm Bakanlığı ve TÜİK'ten Türkiye'deki turist ölümleri konusunda veri talep edilmiş, ancak bu konuda herhangi bir verinin olmadığı cevabı alınması sonucunda gazete haberlerinden verinin toplanmasına karar verilmiştir. Daha sonra Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın verilerine göre 2017-2018 yılları arasında Türkiye'de konaklayan yabancı turist sayısının en fazla olduğu Antalya ili araştırma sahası olarak seçilmiştir. Çalışmada veri kaynağı olarak Antalya ilinde yerel yayın yapan "Antalya İleri" ve "Antalya Gündem" gazetelerinin arşivlerinden yararlanılmıştır. Çalışma için tesadüfî örnekleme yöntemiyle 1 Ocak 2017–31 Aralık 2018 tarihleri arasındaki iki gazetede haberler tarama modeline dayalı içerik çözümlemesi ile değerlendirilmiştir. Bu çalışmada iki yıllık gazete haberleri taranmış ve 53 haberden toplamda 59 turist ölümü sayısına ulaşılmıştır ve bu turist ölümleri değerlendirilmiştir. Turist ölümlerine ilişkin veriler Microsoft Excel programına aktararak sınıflandırma işlemine tabii tutulmuş ve yüzde oranlaması yapmak suretiyle anlamlı hale getirilerek yorumlanmıştır. Burada ele alınan haberlerin gerçeği yansıttığı ve gerçekleşen tüm yabancı ziyaretçi ölümlerinin gazetelerde yer aldığı varsayılmaktadır.

Sosyal bilim alanında araştırma yapanlar, yeterli veriye ulaşamayabilir ya da zamanın ve mekânın sınırlı olması nedeniyle görüşme, gözlem ve anket yapamayabilir. Bu durumda problemle ilgili yazılı kaynaklar, belgeler kullanılır ve bunlar içerik çözümlemesiyle analiz edilmeye çalışılır. İçerik analizi sözel veya yazılı verilerin belirli bir problem veya amaç bakımından sınıflandırılması, özetlenmesi, belirli değişken veya kavramların ölçülmesi ve bunlardan belirli bir anlam çıkarılması için taranarak kategorilere ayrılması şeklinde tanımlanır (Tavşancıl ve Aslan, 2001). İçerik analizinde, ele alınan olay, konu ya da nesne kendi şartları içinde ve nesnel biçimde anlamlandırılmaya çalışıldığı için, gözlemlenen olayları değiştirme ya da yanlı biçimde etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2010). Burada amaç, konu, olay ya da nesneyi tarafsız biçimde ele almaktır. Kitap, bilimsel dergi, gazete, süreli yayınlar, yazılı belgeler, kamu kurum ve kuruluş arşivleri, istatistik raporları, sözlü, görüntülü ve internet kaynakları içerik analizinin uygulandığı belli başlı araçlardır (Aziz, 2008). Bu çalışmada iki yerel gazetede turist ölümlerinin sayısı, ölen turistlerin cinsiyete göre dağılımı, geldikleri ülkelere göre sayısı ve ölüm nedenleri rakamsal ve oransal olarak inceleyerek, turist ölümlerinin varlığı, ilişkiselliği ve mekansallığı anlaşılmasına çalışılmış ve turizm araştırmalarında turist ölümlerinin neden görmezden gelindiği ve ihmal edildiği konusu tartışmaya açılmıştır.

BULGULAR

Turizm çalışmalarında tüketici memnuniyetini değerlendirmek için kapsamlı araştırmalar yapılmaktadır. Ancak olumlu tatil deneyimleri satan bir sektör olarak turizm için sağlık sorunları, kazalar, ölümler ve olumsuz deneyimler gittikçe sorun oluşturmakta ve turizmin imajını etkilemektedir (Page ve Meyer, 1996). Bir ülkenin turizm talebi; o ülkenin turizm sektörünün sunacağı hizmet kalitesine, turistik destinasyon imajını yıpratabilecek siyasi gelişmelere ve turistik tüketicilerin can ve mal güvenliğini tehdit eden olaylara son derece hassas bir yapıya sahiptir (Özaltaş Serçek ve Serçek, 2016). Turistin genellikle huzurlu bir ortam içinde dinlenmeyi ve gezmeyi amaçladığı düşünülürse, seyahati sırasında turistlerin güven ve emniyet hissi duymak istemesi ve kafasında bu konu ile ilgili soru ve sorunların olması turizm talebini olumsuz etkileyecektir. Seyahat talebinin emniyet ve güveni sarsan olaylara karşı duyarlı olması; turisti, mal ve can güvenliğinin olmadığı mekânlardan uzaklaştırmaktadır (Bahar ve Kozak, 2005). Turistlerin seyahat sürecinde yaşadığı problemlerden birisi de beklenmedik bir şekilde gerçekleşen kaza ve ölüm olaylarıdır. Ancak bu konuda hem uluslararası hem de ulusal düzeyde veriler tutulmamaktadır. Bundan dolayı bu konuda yapılacak araştırmalarda verilerin alternatif kaynaklarından elde edilmesi gerekmektedir. Literatürde bu konuda verilerin toplanmasında pasaport ofisleri (Hargarten ve ark. 1991), otopsi raporları (Kunz ve Bingert, 2017) ve gazete haberleri (Dioko ve Harrill, 2019; Sezen Doğanlı, 2019) veri kaynakları olarak kullanılmıştır.

Antalya örneğinde Türkiye'deki turist ölümleri konusunu inceleyen bu çalışmada, Antalya'da yerel olarak yayın yapan Antalya İleri ve Antalya Gündem gazetelerinin arşivlerinden yararlanılmıştır. Yerel gazetelerin 2017-2018 yıllarına ait tüm gazete haberleri incelenmiş, içerisinde turistlerin ölümleri ile ilgili olan haberlerin görüntüleri alınmış ve bu ölüm vakalarının nerede ve nasıl olduğu ile ilgili tüm veriler toplanmıştır. Daha sonra ölen turistlerin haberleri belirli kategorilere ayrılmış ve turistlerin profilleri ile turist ölümlerinin nedenleri arasındaki ilişki değerlendirilmiştir.

Arşiv taraması sonucunda elde edilen bulgulara göre, 53 haberin turist ölümü konusunda olduğu ve bu haberlerden toplamda 59 turistin boğulma, kaza, cinayet, kalp krizi, intihar gibi sebeplerden dolayı hayatını kaybettiği anlaşılmaktadır. Turist ölümlerinin genel özelliklerini ortaya koymak için, hayatını kaybeden 59 turistin cinsiyete, yaş gruplarına, geldikleri ülkelere ve ölüm nedenlerine göre sayıları, oranları ve dağılımı tablolar halinde verilerle yorumlanmıştır.

Öncelikle hayatını kaybeden turistlerin cinsiyete göre dağılımına bakıldığında, erkek turistlerin ölüm oranlarının (%67,8) kadın turistlerin ölüm oranından (%32,2) daha fazla olduğu görülmektedir (Tablo 1). Erkek turist ölümlerinin büyük çoğunluğu boğulma ve kalp krizi gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır. TÜİK (2019) verilerine göre Antalya'ya gelen turistlerin %54'ü kadın (8.046.000) ve %46'sı ise erkektir (6.854.000). Antalya'ya gelen turistlerin cinsiyet dağılımına bakıldığında farkın az olmasına karşın, turist ölümlerinin cinsiyete göre dağılımında bakıldığında erkeklerdeki ölüm oranının yüksek olması dikkat çekmektedir.

Cinsiyet	Turist Ölüm Sayısı	Oran (%)
Erkek	40	67,8
Kadın	19	32,2
Toplam	59	100

Turist ölümlerinin yaş gruplarına göre dağılımı değerlendirirken, Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO, 2019) yaş dilimleri dikkate alınmıştır. Buna göre, turist ölümlerinin büyük çoğunluğunun 18-65 arası (%57,5) genç yaş grubunda olduğu görülmektedir. 66-79 arası ölen turistlerin oranı %22, 0-17 arası çocukların oranı %3,3 ve 80 üstü ileri yaştaki turistlerin ölüm oranı ise %2'dir. Türkiye'ye gelen turistlerin yaş ortalamaları dikkate alındığında 65 üstü yaş grubundaki turistlerin ölüm oranının fazla olduğu görülmektedir (Tablo 2). 65 üstü yaş grubunda hayatını kaybeden turistlerin çoğunluğunu erkekler oluşturmaktadır. 0-17 yaş grubundaki ölümlerden birisi 6 (havuzda boğulma), diğeri 7 (balkondan düşme) yaşlarında olup, kaza sonucu gerçekleşen ölümlerdir. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2019) verilerine göre, 2018 yılı Antalya'ya gelen turistlerin yaş ortalaması; 0-17 yaş arası %22, 18-65 yaş arası %65, 66-79 yaş arası %12, 80 üstü yaş arası %1 şeklindedir. Buna göre Antalya'ya gelen toplam turistlerin oranı 0-17 yaş arasında %22'iken, bu yaş aralığında ölüm oranının düşük olduğu (%3,3) görülmektedir. Çocuk ve genç yaştaki turistlerde ölüm olayları daha nadirdir. 66-79 yaş aralığında Türkiye'ye gelen turistlerin oranı düşüktür, ancak ölen turistlerin oranı yüksektir. Ölen turistlerin dokuzunun yaş grubu belli değildir.

Yaş Grubu	Turist Ölüm Sayısı	Oran (%)
0-17	2	3,3
18-65	34	57,5
66-79	13	22
80 üstü	1	2
Bilinmiyor	9	15,2
Toplam	59	100

Başlangıçta turizm amacıyla sık sık Antalya'ya gelen turistler, sonraki yıllarda çalışmaya, yerleşmeye ve Türk vatandaşları ile evlenmeye başlamıştır. Turistlerin Antalya ile olan ilişkilerinin gelişimiyle birlikte, ilk ayağını Batı Avrupa ülkelerinden gelen turistlerin oluşturduğu (Südaş, 2005) ve ikinci ayağını ise geçmişte eski SSCB'ye üye iken şimdi Bağımsız Devletler Topluluğu'na (BDT) üye olan ülkelere gelenler oluşturduğu bir dizi göç sistemi (emek göçü, evlilik göçü, emekli göçü vs.) oluşmaya başlamıştır. Antalya ilinde "eski turist-yeni yerleşimci" olanlar içerisinde Ruslar özel bir öneme sahiptir. Rusya'dan Türkiye'ye olan turist akışı incelendiğinde, Rusların tatil için en çok Antalya'yı tercih ettikleri görülmektedir (Özgür ve Deniz, 2014).

Hayatını kaybeden turistlerin geldikleri ülkelere göre dağılımına bakıldığında ilk sırada Rusya'dan gelen turistler (%44) yer almaktadır. Rusya'yı sırasıyla Almanya (%23,7), İran (%6,6) ve Ukrayna (%5) izlemektedir (Tablo 3). Rusya'dan gelen turistlerin ölüm nedeni çoğunlukla boğulma iken, Almanya'dan gelen turistlerin ölüm nedeni kalp rahatsızlığı ve fenalaşmadır. 2017 yılında Antalya'ya gelen yabancıların milliyetlerine göre dağılımı incelendiğinde, ilk 5 ülke sırasıyla; Rusya Federasyonu (%36), Almanya (%20), Ukrayna (%7), İngiltere (%5) ve Hollanda (%4)'dir. Rusya ve Almanya'dan gelen turistlerin ölüm oranlarının yüksek olmasında, çalışmada örneklem olarak alınan Antalya iline en fazla turist bu ülkelere gelmesinin etkisi büyüktür. Burada İran'dan gelen turistlerin oranı düşük olmasına karşın, ölüm oranının yüksek olması dikkat çekicidir.

Ülkeler	Turist Ölüm Sayısı	Oran (%)
Rusya	26	44
Almanya	14	23,7
İran	4	6,6
Ukrayna	3	5
Litvanya	2	3,3
Çin	2	3,3
Irak	2	3,3
Slovakya	1	1,8
Gürcistan	1	1,8
İngiltere	1	1,8
Kuveyt	1	1,8
İsviçre	1	1,8
Bilinmiyor	1	1,8
Toplam	59	100

Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 2019) düzenli olarak bir katalog ve uluslararası seyahatlerle ilgili risklerin ihtiyati rehberini yayınlamaktadır. Seyahatle ilgili risk konusu, küresel olarak değerlendirildiğinde yeterince yaygın ve çeşitlidir. Uluslararası sağlık kuruluşları ve ulusal sağlık kuruluşları bu nedenle seyahatle ilgili riskleri kabul ederler, ancak ne yazık ki, WHO raporu ve onun gibi diğerleri, bu tür risklerin ne kadar yaygın olduğu, eğilimlerin ne olduğu veya seyahatin bu riskleri azaltıp azaltmadığı hakkında bir tahmin içermez.

Dünya çapında seyahat edenlerin yaklaşık %50'sinin farklı hastalıkları bulunmaktadır ve bu hastalıklar, tehlikeli olmayan ve nadiren ölüm nedeni olarak bildirilen sindirim sistemi sorunlarından kaynaklıdır. Bununla birlikte bazı seyahat eden vatandaşlar, daha çok kardiyovasküler olarak bilinen daha ciddi hastalıklara sahiptir, genellikle bu hastalıktan habersizdir ve kardiyovasküler hastalıklar bu durumda en yaygın ölüm nedenidir, kasıtsız ölümlerin çoğu ise kaza sonucu ve boğulmalara bağlıdır (Becic ve ark., 2013). Baker ve ark. (1992)'nin çalışmasında Amerikalıların çoğu, Amerikalıların yaşadığı veya çoğu zaman ziyaret ettiği Batı Avrupa'nın gelişmiş ülkelerinde ölmektedir. Bu ülkelerdeki ölüm paternleri ABD'deki ölüm paternlerine benzer. Ayrıca, şaşırtıcı bir şekilde, daha az gelişmiş ülkelerde Amerikalıların ölümleri, birçok sağlık uzmanının beklediği gibi bulaşıcı ve tropikal hastalıklardan değil, kronik hastalıklardan, yaralanmalardan, intiharlardan ve cinayetlerden kaynaklanmaktadır. Becic ve ark. (2013)'nin çalışmasında ise, yabancı ziyaretçilerin en sık

ölüm nedeni, diğer çalışmalarda olduğu gibi kalp hastalıklarıdır (%38,9). Yaralanma sonucu ölüm oranı, çoğunlukla boğulma ve trafikle ilgili ölümler nedeniyle 100.000 yabancı vatandaşta yalnızca 0.8'dir.

Bu çalışmada ise turist ölümlerinin nedenlerine bakıldığında ilk sırayı boğulma kaynaklı ölümler almaktadır (%30,6). Kaza sonucu gerçekleşen ölümlerin oranı neredeyse boğulma kaynaklı ölümlere yakın (%27,2) olup, kalp krizi, fenalaşma gibi nedenlerden kaynaklanan doğal ölümlerin oranı da (%20) oldukça yüksektir. İncelenen gazete haberlerinde 7 (%11,9) turistin ölüm nedeni belli değildir (Tablo 4) ve ölüm nedeni belli olmayanların büyük çoğunluğunu erkekler oluşturmaktadır.

Ölüm Nedeni	Turist Ölüm Sayısı	Oran (%)
Boğulma	18	30,6
Kaza (trafik, düşme vs.)	16	27,2
Kalp krizi, fenalaşma	12	20,4
Cinayet	2	3,3
İntihar	4	6,6
Bilinmiyor	7	11,9
Toplam	59	100

Turist ölümlerini daha sağlıklı değerlendirmek ve anlamak için, hayatını kaybeden turistlerin cinsiyete, yaş gruplarına, geldikleri ülkelere ve ölüm nedenlerine göre sayıları, oranları ve dağılımı ile birlikte, değişkenler arası ilişkiye bakmak gerekir. Kalp krizi nedeniyle ölen turistlerin tamamını erkek turistler oluştururken, boğulmaya bağlı ölümlerde erkek ölüm sayısı fazla olmasına karşın oranlar birbirine yakındır. İntihar nedeniyle gerçekleşen ölümlerin üçü erkek, birisi ise kadındır. Cinayet nedenli ölümler ise eşit orandadır. Ölüm nedeni bilinmeyen turistlerin büyük çoğunluğunu erkek turistler oluşturmaktadır. Ölüm nedeni belli olmayan turistlerin ikisinin yaş grubu belli değilken, diğerleri 65 üstü orta yaş grubunda yer almaktadır. İncelenen gazetelerde, ölüm nedeni bilinmeyen turistlerin haberleri; "otel odasında ölü olarak bulunan turist" veya "turistin şüpheli ölümü" şeklinde verilmiştir. Sayısı az olmasına karşın bu türlü şüpheli turist ölümlerinin yaşanması, Antalya turizminin imajını etkileyebilir.

Gazetelerde yayınlanan turist ölüm haberlerine birkaç örnek aşağıda verilmiştir;

"Antalya'nın Alanya ilçesinde serinlemek için girdiği denizde boğulma tehlikesi geçiren 63 yaşındaki Rus turist kaldırıldığı hastanede öldü."

"Antalya'da tatil yapan İranlı 40 yaşındaki P.N. kaldığı apartman dairesinin tavanındaki demire bağlı olduğu kabloyla kendini asarak intihar etti."

"Tatil için Manavgat ilçesine gelen Litvanyalı N.K. (37) gece geç saatlere kadar otelin barında alkol alıp eğlendi. N.K. otelin lobisinde aniden fenalaşarak halının üzerinde yere yığıldı. Yapılan tüm müdahalelere rağmen Litvanyalı turist hayatını kaybetti."

"Antalya'da tatil için geldikleri otelin balkonundan düşen 7 yaşındaki Rus M.B. yaşamını yitirdi."

"Antalya'nın Kemer ilçesinde önceki gün meydana gelen trafik kazasında yaşamını yitiren 3 turistin ardından dün aynı araçta bulunan Rus uyruklu rehber de yaşamını yitirdi."

Her ne kadar bu ölümler aniden ve beklenmedik bir şekilde gerçekleşse de gazete haberlerindeki ölümlerin çoğunluğunun dikkatsizlik, tedbirsizlik (boğulma ve kazalar) ve denetim eksikliğinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Bu durum turizm mekânlarındaki güvenlik sorununun olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Boğulma sonucu gerçekleşen ölüm olaylarının aynı lokasyonda tekrar yaşanması, yaşanan ölüm olaylarından yeterli derslerin alınıp gerekli önlemlerin alınmadığını göstermektedir. Özellikle boğulmaların önlenmesi konusunda denizin tehlikeleri hakkında güvenlik bilgisi hazırlanır ve daha sıkı trafik, dalış ve yelken düzenlemeleri getirilirse sayı daha da azaltılabilir. Ayrıca trafik kazaları sonucu ölen turistlerin sayısının fazla olduğu görülmektedir. Trafik kazalarının çoğu beşeri ihmallerden kaynaklanmakla birlikte kazalarda arazinin durumu da (eğim, yükseklik, yağış, kaygan zemin, toprak türü vs.) etkili olmaktadır. Baykal (2015)'e göre turist hareketliliğinin olduğu bölgelerde akışın niteliğini ve yönünü etkileyen birçok faktör vardır. Bunların başında, akışın başladığı ve bittiği yer ile akışın gerçekleştiği rotaların coğrafi özellikleri (iklim, yer şekilleri, bitki örtüsü, arazi yapısı, heyelan/çığ durumu vs.) gelmektedir. Bundan dolayı turist ölümlerini önlemek için, özellikle araç kiralayan turistleri Türkiye'deki trafik kuralları ve yol koşulları konusunda bilgilendirmenin yanında Türkiye'nin doğal ortam özellikleri konusunda da turistlere bilgi vermek gerekir.

TARTIŞMA

Gündelik yaşam pratiklerinde hüzün turizmi mekânlarının dışında, ölüm ve turizm çok fazla kullanılan kavramlar değildir. Kavramların ontolojisi ve içeriği de buna çok uygun değildir. Ölüm kavramı acıyı, bu dünyadan kopuşu, mutsuzluğu, kötüleşmeyi, ümitsizliği ve insanın dünyadaki yaşamının son bulmasını ifade ederken, turizm kavramı ise mutluluğu, eğlenceyi, iyileşmeyi, yaşam sevincini ve insanın dünyadaki yaşamının yeniden düzenlenmesini ifade etmektedir. Turizm Ansiklopedisinde (Encyclopedia of Tourism) [Simmons ve Moore \(2016\)](#), turizm aktivitelerini de içine alan rekreasyon kavramını, boş zaman deneyimleriyle birlikte insanları yeniden kendine getiren, zevkli, sosyal olarak onaylanmış bir faaliyet olarak tanımlamaktadırlar. Dolayısı ile eğlenme, dinlenme, iyileşme ve yeniden kendini bulma şeklinde ifade edilen turizm aktiviteleri ile bu kavramlarla çok fazla uyuşmayan, yan yana gelmesi istenmeyen veya bilerek görmezden gelinen ölüm kavramının birlikte kullanılması tercih edilen bir durum değildir. Bundan dolayı [Cohen \(2009\)](#)'ın de belirttiği gibi turizm endüstrisi, bariz nedenlerle, hayatlarını korumak için alabilecekleri önlemler veya güvenlik önlemleri ne olursa olsun, ölüm konusu veya misafirlerine hayatı tehdit eden tehlikelerle açık bir şekilde ilgilenmekten kaçınır. Ancak turistlerin seyahatleri sırasında yaralanmaların, kazaların hatta ölümlerin var olduğu gerçeği unutulmamalıdır. Turist ölümleri konusunda gerek uluslararası gerekse ulusal düzeyde veriler yetersiz veya verilere ulaşmak zordur. Turist ölümlerinin yıllık rakamlarının uluslararası turizmin büyüklüğüne göre çok küçük olmasına rağmen turist ölümleri görmezden gelinecek bir konu değildir ve aksine araştırmaya değer bir konudur. Ancak turizm araştırmalarında sadece turist ölümleri değil aynı zamanda turizm piyasasına zarar vereceği düşüncesiyle ihmal edilen ve görmezden gelinen turist suçları, hastalıkları, kazaları, intiharları, kaçırma ve gasp olayları, kadın turistlere yönelik saldırılar gibi sosyal konuların neden araştırılmadığı ya da az araştırıldığı tartışılması gereken bir konudur. İçinden geçtiğimiz günlerde COVID-19 salgını dünyada birçok ülkeye yayılmış ve bu salgın seyahat endüstrisini, turist hareketliliğini ve turizm piyasasını ciddi olarak etkilemiş durumdadır. Küresel bir salgın halini alan Corona Virüse (COVID-19) yakın zamanda çare bulunsa da, insanların seyahat ve tatil alışkanlıklarının değişmesi beklenmektedir. Dolayısı ile gelecekte turizm araştırmacılarının; insanın merkeze alındığı, hijyenin ve güvenliğin ön planda olduğu, turizmde beşerî ve sosyal dinamiklerin önemsendiği ve turist sağlığının, hastalıklarının ve ölümlerinin konu edildiği çalışmalara daha fazla önem vereceği düşünülmektedir.

Türkiye’de turist ölümleri konusunda hem yazılı ve görsel hem de sosyal medyada çok fazla haberle karşılaşmaktayız. Bunlar içerisinde; Mart 2008’de gelinlikle dünya turuna çıkan ve Türkiye’de kaybolan İtalyan Sanatçı Pippa Bacca’nın cesedinin Gebze’de bulunması ([Hürriyet, 12.04.2008](#)), Ocak 2013’te amatör fotoğrafçılıkla uğraşan 33 yaşındaki ABD’li Sarai Sierra’nın cesedinin Sarayburnu sur kalıntılarında bulunması ([Cumhuriyet, 02.02.2013](#)), Eylül 2013’te Nevşehir’in Göreme beldesinde yürüyüşe çıkan iki Japon kadın turistin bıçaklı saldırıya uğraması ve turistlerden Mai Kurkiharac (22) aldığı bıçak darbeleriyle olay yerinde ölmesi ([Hürriyet, 10.09.2013](#)), Eylül 2014’te Rize’de İtalyan çift, karavanda uyurken bıçaklanması ve turistlerden birinin ölmesi diğerinin ise yaralanması ([Hürriyet, 06.09.2014](#)), Ekim 2019’da Alanya’da denize giren üç turistin hayatını kaybetmesi ([Yeni Alanya, 07.10.2019](#)) gibi haberler yerel ve ulusal basında yayınlanan haberlerin sadece birkaçıdır. Buna benzer haberleri özellikle yaz döneminde sürekli olarak duymakta ve görmektediriz. Turist ölümleri konusunda yaşanan bu olumsuz haberler sadece Türkiye’de değil hem küresel basında hem de turistlerin geldiği ülkelerin medyalarında sürekli gündem olmaktadır. Örneğin Nevşehir’in Göreme beldesinde öldürülen Japon kadın turist Mai Kurkiharac’ın haberi Japon medyasında yankı uyandırmıştır ([The Japan Times, 13.09.2013](#); [Japan Today, 13.09.2013](#)). Bu gibi turist ölüm haberleri Türkiye’nin turizm imajını da olumsuz olarak etkilemekte ve kısa vadede olmasa da uzun vadede telafisi zor sonuçlar doğurmaktadır. Bundan dolayı Türkiye turizminin imajı açısından turist ölümleri sadece popüler medyada konu olmamalı, aynı zamanda bu konunun akademik bir sorun olduğu görülmeli ve farklı disiplinlerin yaklaşımları ile turist ölümlerinin toplumsal, mekânsal, psikolojik, hukuki, siyasi gibi farklı yönleri derinlemesine araştırılmalıdır. Bu çalışma tüm sınırlılıklarına rağmen gelecekte bu konuda çalışma yapacak olan turizm araştırmacılarına ajanda gündemi oluşturması açısından da önemlidir. Turist ölümlerinin ülkeler arasındaki ilişkilere etkisi, ölüm olayının turistlerin geldiği ülkelerde nasıl algılandığı, turist ölümlerine tanıklık eden diğer turistlerin neler hissettikleri, ölen turistlerin cenaze işlemlerinin nasıl olduğu ve bu süreçte yaşanan hukuki sorunlar, turist ölümlerinin sosyal medyada nasıl temsil edildiği gibi konular turizm araştırmacıları tarafından ilgi çekebilir ve araştırmaya değer görülebilir. Bu çalışmanın yazarları gelecekte turist ölümleri konusunu hem zamansal ve mekânsal ölçeğini genişleterek hem de veri kaynaklarını ve yöntemi zenginleştirerek geliştirmeyi ve daha fazla derinlemesine incelemeyi planlamaktadır.

SONUÇ

Seyahat sırasında gerçekleşen ölümler, muhtemelen turistlerin yaşayabileceği en büyük talihsizliklerden birisidir. Bunu önlemek için dünyada birçok ülke ve uluslararası sivil toplum kuruluşları ve akademisyenler seyahat risklerinin neler olduğu, ölüm ve yaralanmaların neden, nasıl ve nerede gerçekleştiği, ölen ve yaralanan turistlerin profilleri, turist ölümlerinin mekânsal dinamikleri ve dağılımına yönelik raporlar ve yayınlar hazırlamaktadır.

Bu çalışma, Türkiye’de, turizmin ekonomik, mekânsal ve çevresel yönü yanında toplumsal yönünü ilgilendiren turist ölümleri konusunda, yerel ve ulusal yöneticilerin, politika üreticilerinin, sivil toplum kuruluşlarının ve akademisyenlerin dikkatini çekmek ve bu konuda farkındalık oluşturmak amacıyla hazırlanmış ve çalışmada Antalya örneğinde Türkiye’deki turist ölümleri incelenmiştir. Bunun için çalışmada verilerin oluşturulmasında yerel iki gazetenin arşivi kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre; hayatını kaybeden turistlerin çoğunluğunu orta yaş grubundaki erkek turistler oluşturmaktadır ve bunlar içerisinde Rusya’dan gelen turistler ön sırada yer almaktadır. En fazla turist ölümleri boğulma ve kazalardan (özellikle trafik kazaları) kaynaklanmaktadır. Her yıl dünyanın farklı ülkelerinden Türkiye’ye olan seyahatlerin sayısı artmakta ve gelecekte de daha fazla artması beklenmektedir. Literatürde, turist sayılarındaki artış ile turistlerin kaza ve ölüm sayılarındaki artış arasında pozitif ilişkinin olduğu vurgulanmaktadır. Türkiye’yi ziyaret eden turist sayısının artmasıyla birlikte, her ne kadar istenilirse de seyahat sırasında yaralanmalar, hastalıklar ve kazalar yanında, değişik nedenlerden dolayı ölümle sonuçlanan vakalarda da artışın olması muhtemeldir. Bunun için turist ölümleri konusunda yaralanma, kaza ve ölümleri önlemeye yönelik gerekli tedbirlerin alınmasına ve bu tür vakaların sayılarının en aza indirilmesi için önleyici tedbirlerin alınması yanında, turist ölümlerinin niceliği ve niteliği konusunda sağlıklı bir veri tabanının oluşturulmasına ve konunun farklı yönleriyle derinlemesine araştırılmasına ihtiyaç vardır.

Bazı sınırlılıkları olan bu çalışmanın bulgularına göre üç önemli sonuç ortaya çıkmaktadır: Bunlardan birincisi, gittikçe arttığı görülen turist ölümleri konusunda gerek Kültür ve Turizm Bakanlığı gerek TÜİK gerekse yerel turizm yöneticilerinin sağlıklı bir veri tabanının oluşturması, doğru ve güvenilir bir veri akışını sağlayan sistemin altyapısının kurulması acil bir ihtiyaçtır. İkincisi, araştırma sahasında en fazla turist ölümleri boğulmadan ve trafik kazalarından kaynaklanmaktadır. Boğulmaların çoğunluğunu denizde yaşanan ölümler oluşturmaktadır. Her ne kadar bu yaralanmalar, kazalar ve ölümler aniden ve beklenmedik bir şekilde gerçekleşse de turistlerin bu tür kazalara ve ölümlere karşı bilgilendirilmesi ve uyarılması, havuz ve denizlerdeki güvenlik önlemlerinin artırılması ve kontrollerinin sağlanması gerekir. Ayrıca trafik kazalarının önlenmesi için ise, turistlere Türkiye’deki trafik kuralları ve yol sistemleri konusunda bilgilendirmenin yapılması yanında, turistleri taşıyan Türkiye’deki tur organizasyonlarının kontrol mekanizmasının geliştirilmesi ve daha sıkı trafik düzenlemelerinin yapılması gerekir. Üçüncüsü ise, bu çalışma Antalya ili ile sınırlıdır ve ölen turistlerin profilinde ve ölüm nedenlerinde bu mekâna ait dinamikler etkili olmaktadır. Örneğin, Antalya’da turist ölümlerinin geldikleri ülkelere göre dağılımına bakıldığında ilk sırada Rusya ve Almanya’nın yer alması, Antalya’ya gelen turist sayısında ilk sıralarda Rus ve Alman turistlerin olması arasında bir ilişki söz konusudur. Bunun yanında Antalya’nın tercih edilmesinde deniz, kıyı, iklim gibi coğrafi faktörlerin etkili olması, bu coğrafyada boğulmaya bağlı kaza ve ölümleri artırmaktadır. Türkiye’nin farklı coğrafyalarındaki turist ölümlerinin nedenleri de farklı olabilir, bunda etkili olan en önemli faktör ise mekânsal dinamiklerdir. Turist ölümlerinin ülke genelindeki genel durumunu analiz etmek, turistlerin seyahatlerini daha rahat geçirebileceği güvenli bölgeleri belirlemek ve hangi bölgede hangi kazaların, yaralanmaların ve ölümlerin daha yoğun olduğunu ortaya çıkararak bu doğrultuda gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamak için “*Türkiye’de Turist Ölümünün Coğrafyası*” konusunda daha geniş ve kapsamlı araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle, turist ölümleri ve yaralanmaların nasıl gerçekleştiği, ölümlerin hangi oranda ve nerede olduğu ve gelecekte turist ölümlerine yönelik eğilimlerin neler olabileceği gibi konuların dikkatle ele alınması gerekir. Bunlar sadece turistlerin maruz kaldığı riskleri değil, aynı zamanda daha pratik önem taşıyan, sistematik ve daha kapsamlı olarak turist ölümlerinin yaygınlığını tahmin etmek için önemlidir. Bunu başarmanın ilk yolu, bu konunun zamansal eğilimlerini ve coğrafi dinamiklerini (ne zaman, nerede, nasıl vs.) incelemektir.

Ayrıca turist ölümleri konusu Türkiye’ye turizm amacıyla gelen ziyaretçiler açısından önemli olduğu gibi, Türkiye’den yurtdışına seyahat amacıyla giden vatandaşlarımız açısından da önemli ve araştırılmaya değer bir konudur. Türkiye’den yurtdışına seyahat sırasında ölenlerle ilgili bir veri bulunmamakla birlikte bu konuda herhangi bir araştırma da yoktur. Seyahat sırasında yurtdışında ölen vatandaşlarımızın ölüm nedeni, cinsiyetleri, yaş durumları, kalış süreleri, nerede öldükleri gibi konuların verilerinin de tutulması ve araştırılması gerekmektedir. Bu konuda yapılacak çalışmalar Türkiye’den yurtdışına seyahat edenler veya etmeyi düşünenler açısından ciddi önem taşımaktadır.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmadaki verilerin oluşturulmasında, gazete arşivlerinin kullanılmasına izin vererek katkı yapan “*Antalya İleri*” ve “*Antalya Gündem*” gazetelerine ve yardımlarından dolayı Süleyman Demirel Üniversitesi Coğrafya bölümü öğrencisi Mert POLAT’a teşekkür ederiz.

EXTENDED ABSTRACT

A NEGLECTED ISSUE IN TOURISM STUDIES: TOURIST DEATHS (THE CASE OF ANTALYA)

INTRODUCTION

In addition to the efforts to improve the sector in tourism destinations, there is a need to examine the accidents, sickness and deaths experienced by tourists and report the results. Therefore, initially this issue should be viewed as a problem and this problem needs to be investigated academically from a critical perspective. However, as stated by [Aykaç \(2009\)](#), the tourism industry is considered as a gateway to the global capitalist economy, therefore the tourism sector has focused on increasing mass consumption and consumer satisfaction. Therefore, most of the academic studies in the field of tourism are aimed at reviving, making better and developing the tourism market. However, critical studies that the tourism sector does not want to hear, ignores and which disturb the sector are being carried out in recent years.

The purpose of this study is to examine the reasons of tourist deaths in Turkey, study the status of tourists in Antalya who have passed away according to gender, age, and nationality, to create awareness about the safety of tourists which is vital for the future of tourism in Turkey and in particular to contribute to the topic of tourist deaths which is quite inadequate in national literature. The vast majority of tourism studies in Turkey are in the field of the tourism market and business operation while the social aspects of tourism are often ignored. This study, which investigates the subject of tourist deaths related to the social aspect of tourism, has been evaluated within the approaches of the tourism geography, which studies and analyzes the spatial characteristics of tourism.

Literature Review

[Cohen \(2009\)](#) stated that tourism researchers have neglected the issue of tourist deaths, death occurring during the traveling of tourists, how and where tourist deaths have occurred and has conducted significant research on this subject ([Cohen, 2005; 2007; 2009](#)). Although news about tourists dying during their travels abroad have been frequently and sometimes comprehensively reported in written, visual and social media, the issue of tourist deaths has not raised adequate attention in tourism research. However, there has been a notable increase in the processing of tourist deaths in international literature in recent years. ([Hargarten, Baker and Guptill, 1991; Bentley, Meyer, Page and Chalmers, 2001; Rosselló and Saenzde-Miera, 2011; Stemberga et al., 2013; Becic et al., 2013; Kunz and Bingert, 2017; Dioko and Harrill, 2019; Sezen Doğançılı, 2019](#)).

DATA AND METHOD

For the purpose of the study, data was requested from TUIK on the deaths of tourists in Turkey, however the response was that no data was available on this issue so it was decided to collect data from newspapers. Antalya was chosen as the study area since most of the news items published in the national printed media had taken place in Antalya. The archives of "*Antalya İleri*" and "*Antalya Gündem*" newspapers, which are locally published in Antalya province, were used as data sources in the study. Newspaper items for 2017 and 2018 were scanned, a total of 59 tourist deaths reported by 53 news items were found which were classified, interpreted and analyzed.

The main limitations of the study were the absence of a clear data regarding tourist deaths, insufficient information about how the tourist deaths incurred in some newspaper items, and the fact that the study was limited to Antalya province.

RESULTS

The archive scanning revealed that 53 news items reported the deaths of 59 tourists in total for reasons such as drowning, accidents, murder, heart attacks and suicide. Considering the distribution of the late tourists by gender, the mortality rate of male tourists (67.8%) was higher than the death rate of female tourists (32.2%) and the majority of tourist deaths incurred between the young age group of 18-65 (57.5%). An examination of the origin of the departed tourists revealed that Russia and Germany were in the forefront. The main causes of tourist deaths were drowning (30.6%) and accidents (27.2).

DISCUSSION

Death and tourism are not the concepts that are used very much in everyday life practices. The ontology and content of the concepts are also not suitable for this. Therefore, mentioning tourism activities which are expressed as having fun, resting, healing and self-discovery and the concept of death, which does not match these concepts is not desirable or it is intentionally ignored. Therefore, as Cohen (2009) pointed out, the tourism industry explicitly avoids dealing with the death issue or life-threatening dangers to its guests, for obvious reasons, regardless of the measures or safety precautions they could take to protect their lives. However, the fact that injuries, accidents and even deaths occur during the travel of tourists should not be forgotten. There are no data on the deaths of tourists on an international and national level. Although the annual figures of tourist deaths are very small compared to the size of international tourism, tourist deaths are not an issue to be ignored, on the contrary, it is a subject worth researching.

CONCLUSION

Three important results emerge as a result of the findings of this study, which has some limitations: First of all, there is an urgent need for the Ministry of Culture and Tourism, TURKSTAT, and local tourism managers to establish a robust database, the infrastructure of a system that provides correct and reliable data flow regarding the deaths of tourists which appear to be increasing. Secondly, the most tourist deaths in the study area are caused by drowning and traffic accidents. The majority of death by drowning occurs at sea. Thirdly, this study is limited to the province of Antalya and the spatial dynamics of this place are effective in the profile of the late tourists and the causes of death. The reasons for tourist deaths in different regions in Turkey can be different, the most important influential factor being spatial dynamics. There is a need to carry out a more extensive and comprehensive study on the subject of "The Geography of Tourist Deaths in Turkey" by analyzing the overall situation in the country, identifying safe zones where tourists can travel with less risk and determining what accidents, injuries and fatalities are more frequent in a region to ensure the adoption of necessary measures.

Kaynakça / References

- Aykaç, A. (2009). *Yeni İşler, Yeni İşçiler: Turizm Sektöründe Emek*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Aziz, A. (2008). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bahar, O. & Kozak, M. (2005). *Küreselleşme Sürecinde Uluslararası Turizm ve Rekabet Edebilirlik*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Baker, T.D., Hargarten, S.W. & Guptill, K.S. (1992). The Unaccounted Dead: American Civilians Dying Overseas. *Public Health Reports*, 107(2), 155–159.
- Baykal, F. (2015). Uluslararası turizm ulaştırmasının akış yönü ve dağılışı dokusu. *Ege Coğrafya Dergisi*, 24(2), 57-68.
- Becic, K., Becic, D.J., Cengija, M., Curic, G., Alujevic, A. & Definis-Gojanovic. M. (2013). Croatia is a safe tourist destination – study of foreign citizen mortality in splitskodalmatinska and primorskogoranska county during the period 2001-2010. *Public Health*, 54, 291-295.
- Bentley, T., Meyer, D., Page, S. & Chalmers, D. (2001). Recreational tourism injuries among visitors to new zealand: an exploratory analysis using hospital discharge data. *Tourism Management*, 22(4), 373–381.
- Cohen, E. (2005). Tourism and Disaster: The Tsunami Waves in Southern Thailand. İçinde W. Alejziak ve R. Winiarski (Edt.), *Tourism in Scientific Research* (ss. 81–114). Krakow-Rzeszow: Academy of Physical Education in Krakow and University of Technology and Management in Rzeszow.
- Cohen, E. (2007). Tsunami and flash floods – contrasting modes of tourism-related disasters in Thailand. *Tourism Recreation Research*, 31(1), 21–39.
- Cohen, E. (2009). Death in paradise: tourist fatalities in the tsunami disaster in thailand. *Current Issues in Tourism*, 12(2), 183–199.
- Cumhuriyet. (2013, 02 Şubat). Sierra'nın cesedi bulundu. 20.02.2020 tarihinde <http://www.cumhuriyet.com.tr/> adresinden erişilmiştir.

- Dioko, L.A.N. & Harrill, R. (2019). Killed while traveling – trends in tourism-related mortality, injuries, and leading causes of tourist deaths from published english news reports, 2000–2017. *Tourism Management*, 70, 103–123.
- Ek, M. (2015). The fragmentation and knowledge in tourism fields: an alternative viewpoint. *Journal of Tourism and Hospitality*, 4(3), 1-6.
- Emekli, G. (2002). *Turizm eğitiminde coğrafya ve turizm coğrafyasının önemi*, T.C. Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müd. Turizm Eğitimi Workshop, 11-13 Aralık 2002. Ankara: T.C. Turizm Bak.
- Guptill, K., Hargarten, S.W. & Baker, T. (1991). American travel deaths in mexico: causes and prevention strategies. *West Journal of Medicine*, 154, 169–171.
- Hargarten, S.W., Baker, T.D. & Guptill, K. (1991). Overseas fatalities of united states citizen travelers: an analysis of deaths related to international travel. *Annals Emergency Medicine*, 20, 622-626.
- Hürriyet. (2008, 12 Nisan). Gelinlikli otostopçunun Gebze’de cesedi bulundu. 20.02.2020 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/> adresinden erişilmiştir.
- Hürriyet. (2013, 10 Eylül). Japon turistlere saldırı: 1 ölü. 20.02.2020 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/> adresinden erişilmiştir.
- Hürriyet. (2014, 06 Eylül). İtalyan turist karavanda öldürüldü. 20.02.2020 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/> adresinden erişilmiştir.
- Japan Today. (2013, 13 Eylül). Turk charged with murder, rape of Japanese tourist. 10.05.2019 tarihinde <https://japantoday.com/> adresinden erişilmiştir.
- Jenkins, J. & Lamont, M. (2008). Election campaigns, tourism press coverage, and the Australian labor party: a case study of the 2007 Australian election, International Tourism and Media Conference. 25th-28th November. La Trobe University and Monash University: Melbourne.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (21. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kendrich, M.A. (1972). Study of illness among Americans returning from international travel. *The Journal of Infectious Diseases*, 126(6), 684-687.
- Kervankıran İ., Sert Eteman F. & Şardağ A. (2019). Türkiye’de turizm coğrafyası araştırmalarında disiplinler ilişkisinin sosyal ağ analizi ile incelenmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 18 (3), 938-965.
- Kervankıran, İ. & Aktürk, M. (2016). Türkiye’de yazılı medyanın turizme yaklaşımı: sorun çok, ilgi yok. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 3(2), 36-49.
- Kervankıran, İ. & Şardağ, A. (2019). Türkiye’de turizm coğrafyası araştırmaları: lisansüstü tezlere yönelik bir içerik analizi. *International Journal of Geography and Geography Education*, 39, 151-170.
- Kervankıran, İ., Sert Eteman, F. & Çuhadar, M. (2018). Türkiye’de iç turizm hareketlerinin sosyal ağ analizi ile incelenmesi. *Turizm Akademik Dergisi*, 5(1), 29-50.
- Kordic, N., Zivkovic, R., Stankovic, J. & Gajic, J. (2015). Safety and security as factors of tourism destination competitiveness. Paper presented at *SITCON 2015, Singidunum International Tourism Conference, Belgrade/Serbia*.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2019). 29.05.2019 tarihinde <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201140/yillik-bultenler.html> adresinden erişilmiştir.
- Kunz, S. N. & Bingert, R. (2017). Foreign citizen mortality in Iceland January 2006-December 2016. *Travel Medicine and Infectious Disease*, 18, 36-40.
- Lefebvre, H. (2014). *Mekânın Üretimi*. (Çev: I. Ergüden). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- OECD (2020). *OECD Tourism Trends and Policies 2020*. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/6b47b985-en>.
- Özaltaş Serçek, G. & Serçek, S. (2016). Turizm sektörünün gelişmesi önündeki engel: terörizm. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 42, 431-444.
- Özgüç, N. (2017). *Turizm Coğrafyası* (9. Baskı), İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Özgür, M.E. & Deniz, A. (2014). A migration system formation based on tourism between Russia and Turkey (Antalya). *Ege Coğrafya Dergisi*, 23(2), 1-18.
- Page, S. J. & Meyer, D. (1996). Tourist accidents: an exploratory analysis. *Annals of Tourism Research*, 23, 666-690.
- Rosselló, J. & Saenz-de-Miera, O. (2011). Road accidents and tourism: the case of the Balearic Islands (Spain). *Accident Analysis & Prevention*, 43(3), 675–683.
- Sezen Doğancı, O. (2019). Türkiye’ye gelen yabancı turistlerin ölümlerine ilişkin gazete haberlerinin incelenmesi üzerine çalışma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(62), 1567-1573.
- Shihab, A., Arcodia, C. & Scott, N., (2008). Critical Analysis Of Framing Theory Literature İn Relation To News Media’s Impact On Tourism During A Crisis. Paper presented at *International Tourism and Media Conference. 25th-28th November*. La Trobe University and Monash University: Melbourne.
- Simmons, D. & Moore, K. (2016). Recreation. In Jafar Jafari & Honggen Xiao (Eds.) *Encyclopedia of Tourism* (pp. 777). Switzerland: Springer International Publishing.

- Steffens, R., Riekenbach, M., Wilhelm, U., Helminger, A. & Schar, M. (1987). Health problems after travel to developing countries. *The Journal of Infectious Diseases*, 156(1), 84-91.
- Stemberga, V., Petaros, A., Rasic, V., Azman, J., Sosa, I., Coklo, M. & Bosnar, A. (2013). Dive-Related fatalities among tourist and local divers in the Northern Croatian littoral (1980–2010). *Journal of Travel Medicine*, 20(2), 101–106.
- Südaş, İ. (2005). *Türkiye'ye yönelik göçler ve Türkiye'de yaşayan yabancılar: Alanya örneği*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir).
- Tavşancıl, E. & Aslan, E. (2001). *Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin: İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- The Japan Times (2013, 13 Eylül). Turkish man reportedly admits stabbing Japanese students. 10.05.2019 tarihinde <https://www.japantimes.co.jp/> adresinden erişilmiştir.
- Tribe, J. (2010). Tribes, territories and networks in the tourism academy. *Annals of Tourism Research*, 37(1), 7–33.
- TÜİK (2019). 22.04.2019 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr>, adresinden erişilmiştir.
- UNWTO. (2016). World Tourism Barometer, World Tourism Barometer and Statistical Annex. 10.05.2019 tarihinde <http://mkt.unwto.org/barometer> adresinden erişilmiştir.
- WEF. (2015). Travel and Tourism Competitiveness Report 2015. 10.05.2019 tarihinde <http://reports.weforum.org/travel-and-tourism-competitivenessreport> adresinden erişilmiştir.
- WHO (2019). 30.05.2019 tarihinde <https://www.who.int/> adresinden erişilmiştir.
- WTTC. (2015). Travel and Tourism Economic Impact. 10.05.2019 tarihinde <http://www.wttc.org/-/media/files/reports> adresinden erişilmiştir.
- Xiao, H. & Smith, S.L.J. (2006). The maturation of tourism research: evidence from a content analysis. *Tourism Analysis*, 10(4), 335-348.
- Yeni Alanya. (2019, 07 Ekim). Alanya'da boğulan boğulana ama kimin umurunda. 20.02.2020 tarihinde <https://www.yenialanya.com/> adresinden erişilmiştir.
- Zoğal, V. & Emekli, G. (2017). Yaratıcı turizme kavramsal ve coğrafi bir yaklaşım. *Ege Coğrafya Dergisi*, 26(1), 21-34.